

**SISÄASIAINMINISTERIÖ****OHJE**

Antopäivä  
14.3.2003

Dnro  
SM-2003-00418/Tu-41

Voimassaoloaika  
1.4.2003 - 30.3.2008

Säädöserusta  
Laki poliisin hallinnosta 4 ja 16 §

Kohderyhmä  
Poliisi

**TERVEYDENHUOLLON AMMATTIA HARJOITTAMAAN OIKEUTETUN POLIISIMIEHEN OIKEUS OTTAA VERINÄYTE****Yleistä**

Sisäasiainministeriön antamassa puhalluskoetta koskevassa määräyksessä on selostettu edellytykset, milloin henkilö voidaan määrätä suorittamaan puhalluskoe taikka toimittaa verikokeeseen. Tarkkuusalkometrin käytöstä annettussa määräyksessä on selostettu edellytykset, joiden vallitessa henkilö voidaan määrätä antamaan näyte tarkkuusalkometrillä taikka määrätä verikokeeseen.

Edellä mainittujen normien sekä pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 11 §:n ja 6 luvun 3 §:n perusteella saadaan muun muassa rattijuopumuksesta epäilty määrätä verikokeeseen. Saman lain 6 luvun 5 §:n perusteella saadaan rikoksesta epäillystä henkilönkatsastuksessa otetusta näytteestä määrittää DNA-tunniste rikoksen selvittämistä varten. Lain tarkoittama tunniste voidaan määrittää myös verinäytteestä.

Puhalluskokeen perusteella liikennejuopumuksesta epäilty on ensisijaisesti pyrittävä alistamaan tarkkuusalkometrillä suoritettavaan näytteen antamiseen. Jos henkilö ei fyysisen tilansa tai fyysisten ominaisuuksiensa vuoksi kykene suorittamaan vaadittavaa puhallusta tarkkuusalkometrillä näytteen saamiseksi tai henkilö on ilmoittanut kieltäytyvänsä puhaltamasta tarkkuusalkometriin taikka hänen toimittamisensa tarkkuusalkometrillä suoritettavaan näytteen antamiseen viivästyisi pitkän ajoetaisyyden vuoksi, henkilö määrätään verikokeeseen. Myös alkometrillä suoritettavasta puhalluskokeesta kieltäytynyt alistetaan verikokeeseen.

Verinäyte otetaan joko terveyskeskuksessa taikka muussa tarkoitukseen sopivassa terveydenhuollon yksikössä. Näytteen saa ottaa joko lääkäri taikka asianomaisen koulutuksen saanut terveydenhuollon ammattihenkilö. Kliinisen tutkimuksen saa suorittaa vain lääkäri.

## Poliisimiehen oikeus ottaa verinäyte

Ne poliisimiehet, joilla on terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 5 §:n perusteella oikeus harjoittaa sairaanhoitajan, terveydenhoitajan, kättilön tai laboratorionhoitajan ammattia ja jotka on merkitty terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain (1074/1992) 3 §:ssä tarkoitettuun terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin, ovat laillistettuina ammattihenkilöinä lääkärin lisäksi oikeutettuja ottamaan tässä ohjeessa mainitun verinäytteen.

Terveydenhuollon ammattia harjoittamaan oikeutettu ja rekisteriin merkitty poliisimies voi antaa toimipaikkanaan olevan poliisiyksikön päällikölle suostumuksensa jäljempänä mainittujen verinäytteiden ottamiseen. Verinäytteen ottamisesta ei suoriteta erillistä korvausta. Sen sijaan poliisimiehen moniammatillisuus on otettava huomioon arvioitaessa hänen erityistaitojaan ja niiden merkitystä hänen toimensa kannalta.

Verinäytteen ottamiseen ei sovelleta potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) säännöksiä, koska kysymyksessä olevissa tilanteissa henkilö ei ole potilas. Terveyskeskuksessa tai muussa terveydenhuollon yksikössä suoritettu taikka yksityisen terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama verinäytteen ottaminen on terveydenhuollon ammattihenkilön ammattiin kuuluva tehtävä.

## Poliisimieheltä edellytettävä terveydenhuollon ammattitaito

Asianomaisen poliisimiehen työnantajana toimiva poliisiyksikkö vastaa siitä, että verinäytteen ottamiseen oikeutetulla poliisimiehellä on riittävä koulutus ja kokemus. Poliisimiehen on osoitettava muodollinen pätevyytensä terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen rekisterin otteella. Poliisimiehen on lisäksi selvitettävä miten pitkä aika on kulunut siitä, kun hän on toiminut terveydenhuollon tehtävissä ja osoitettava esimerkiksi työ- ja koulutustodistuksin miten hän on säilyttänyt ammattitaitonsa. Mikäli selvitykset ovat riittävät, voi työnantaja todeta, että erillistä näyttökoetta ei tarvita.

Jos poliisimies tarvitsee työnantajana toimivan poliisiyksikön arvion mukaan tehtävää varten harjoittelua tai jos poliisimies itse ennen tehtävän vastaanottamista sitä pyytää, tulee poliisiyksikön selvittää, voiko poliisimies suorittaa käytännön harjoittelun alueen terveystakeskuksessa tai sairaalassa näytteen ottajana. Asiasta on sovittava kyseisen terveydenhuollon yksikön päivistysalueen vastaavan lääkärin kanssa. Samalla voidaan sopia menettelytavasta, jolla poliisimies osoittaa harjoittelun jälkeen taitonsa.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 18 §:n perusteella rekisteriin merkityllä ammattihenkilöllä on velvollisuus ylläpitää ja kehittää ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoa sekä perehtyä ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Työnantajana toimivan poliisiyksikön velvollisuutena on luoda edellytykset sille, että ammattihenkilö

voi osallistua tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen. Edellä olevan perustella verinäytteen ottamiseen suostumuksen antaneelle poliisimiehelle on työnantajana toimivan poliisiyksikön järjestettävä mahdollisuus osallistua terveydenhuollon kyseisiä toimenpiteitä käsitteleviin seminaareihin ja koulutustilaisuuksiin. Tarvittaessa poliisin ylijohdo voi järjestää valtakunnallisia koulutustilaisuuksia, joissa alan asiantuntijat selvittävät toiminnassa tai säännöksissä tapahtuneet muutokset.

#### Todistus oikeudesta ottaa verinäyte

Ryhtyessään ottamaan verinäytettä poliisimiehen on selostettava kohdehenkilölle, että hänellä on oikeus harjoittaa terveydenhuollon ammattia. Poliisimiehelle annetaan hänen kuvallaan ja henkilötiedoillaan varustettu kortti, josta ilmenee tämän oikeus harjoittaa terveydenhuollon ammattia. Kortin esittämällä poliisimies voi osoittaa pätevyytensä toimenpiteen suorittamiseen. Sisäasiainministeriö vahvistaa edellä mainitun kortin kaavan.

#### Verikokeen ottamisen erityiset edellytykset

Poliisimies, jolla on edellä mainittu koulutus ja ammattitaito, voi ottaa rikoslain 23 luvussa mainittuihin rattai- tai vesiliikennejuopumuksiin syylliseksi epäillyiltä verinäytteen, jos

- 1) henkilö kieltäytyy puhaltamasta alkometriin, mutta suostuu verinäytteen ottamiseen;
- 2) henkilö kieltäytyy terveydellisistä syistä puhalluskokeesta taikka hän ei fyysisen tilansa tai fyysisten ominaisuuksiensa vuoksi kykene antamaan tarkkuusalkometrillä tarvittavaa näytettä; tai
- 3) verinäytteen ottaminen on toiminnallisesti ja taloudellisesti perusteltua ja henkilö suostuu poliisimiehen suorittamaan näytteen ottamiseen.

Poliisimies ei saa ottaa verinäytettä, jos:

- 1) henkilön pinnalliset laskimot ovat huonosti näkyvissä ja näytteen ottaminen olisi siksi vaikeaa;
- 2) näytteenoton olosuhteet ovat sellaiset, että näytettä ei voida ottaa turvallisesti (esim. huono valaistus, liikkuva kulkuväline, levoton tilanne);
- 3) henkilö kieltäytyy sekä puhalluskokeesta että verinäytteen otosta;
- 4) henkilöllä on sairaus, jossa näytteenotto voi aiheuttaa vaaraa hänen terveydelleen;
- 5) henkilöllä on sairaus, jossa näytteenotto voi vaarantaa poliisimiehen terveyden;
- 6) henkilö kertoo kokeneensa aikaisemmin komplikaatioita näytteenoton yhteydessä (pahoinvointi, pyörtyminen, tulehdus, vuoto jne.); tai
- 7) kysymyksessä on epäily huumausaineen vaikutuksen alaisena ajamisesta tai jälkinauttimisesta taikka muusta tilanteesta, joka edellyttää kliinistä koetta, takaisinlaskentaa ja usean perättäisen verinäytteen ottamista.

Edellä mainituissa tilanteissa henkilö viedään aina terveydenhuollon yksikköön verinäytteen/-näytteiden ottamiseksi ja mahdollisesti tarvittavien kliinisten kokeiden suorittamiseksi.

Sekä puhalluskokeesta että verinäytteen ottamisesta kieltäytyneeltä ei terveydenhuollon ammattia harjoittamaan oikeutettu poliisimies ota verinäytettä, koska näytteen ottamiseksi saatetaan joutua käyttämään voimakeinoja. Poliisimies voi tällöin pyynnöstä avustaa näytteen ottamisessa varmistamalla terveydenhuollon ammattihenkilön työturvallisuuden ja tarvittaessa pitämällä toimenpidettä vastustavaa paikallaan näytteen ottamisen aikana.

DNA-näytteen ottamiseksi verinäytteen voi terveydenhuollon ammattia harjoittamaan oikeutettu poliisimies ottaa vain asianomaisen henkilön suostumuksella.

Kansanterveyslaitoksen päihdetutkimuspakkauksen lomakkeista täytetään humalatilán tutkimuspyyntö kaikilta osiltaan. Kohtaan mahdolliset lisätiedot merkitään näytteenoton päivämäärä ja kellonaika. Lomakkeen täyttää näytteen ottanut poliisimies, joka virka-asemansa oheen merkitsee sulkeisiin oikeutettu harjoittamaan sairaanhoitajan / terveydenhoitajan/kättilön / laboratoriohoitajan ammattia". Ammattinimikkeistä merkitään se, jota ammattia henkilö on oikeutettu harjoittamaan.

Verinäytteen ottamisessa on erityisesti otettava huomioon, että näytteenotto-kohtaa puhdistettaessa käytetään sellaisia puhdistuspyyhkeitä, jotka eivät sisällä alkoholia missään muodossa. Muutoin näytteen ottamisessa ja vuodon estämiseksi noudatetaan opetettuja menettelyjä.

Näytteenoton jälkeen henkilölle on selostettava mitä mahdollisia komplikaatioita näytteen ottamisen seurauksena saattaa syntyä. Näistä yleisin on ihon alainen mustelma.

Epäilystä rikoksesta ja suoritetusta pakkokeinosta tehdään tarvittavat kirjatukset tutkinta- ja virka-apujärjestelmään.

Poliisijohtaja

Jorma Toivanen

Poliisitarkastaja

Hannu Hannula

LIITE

Ohje verinäytteen ottamisesta  
Korttilomakemalli